

Procedura zobowiązania do leczenia odwykowego – przewodnik dla rodzin

Szukam pomocy... Chciałabym wysłać męża na przymusowe leczenie alkoholowe, ale nie wiem, od czego zacząć... Wiem, że muszę złożyć wniosek do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, tylko jak taki wniosek ma wyglądać? Czy znajdzie się tu ktoś, kto udzieli mi jakiejś rady??¹

BabyBlue... Pojedzie na 6 tygodni do zamkniętego ośrodka, wyjdzie i będzie pił dalej, tak wygląda przymusowe leczenie.

Szukam pomocy... Ale będę miała świadomość, że zrobiłam, co mogłam, aby ratować rodzinę. Jeśli po takim leczeniu wróci do picia, wtedy podejmę ostateczną decyzję o rozwodzie, ale chciałabym jeszcze coś zrobić, żeby było dobrze. Spróbować mogę... I nie chodzi mi, żeby ktoś tu oceniał, czy robię dobrze, czy też źle... Szukam tylko pomocy w danym temacie.

mtygajsjd Najlepiej zgłoś się tam (do komisji) osobiście i przedstaw sytuację, mnie się udało. Trzymam kciuki 😊

¹ Rozmowa pochodzi z forum <https://f.kafeteria.pl>

Rodziny osób uzależnionych szukają wszelkich możliwych sposobów, aby ich bliscy przestali pić. Zwykle zaczynają się zastanawiać nad uruchomieniem procedury zobowiązania do leczenia odwykowego po tym, jak przez długi czas sami bezskutecznie podejmowali różne próby nakłonienia osoby uzależnionej do zaprzestania picia. Prosilili, rozmawiali, tłumaczyli, straszili rozwodem czy wyrzuceniem z domu. Ponieważ te strategie nie przynosiły efektu albo efekt był tylko tymczasowy, rozważają uruchomienie sądowej procedury, mając nadzieję, że to ostatecznie rozwiąże problem picia alkoholu przez osobę bliską. Niestety, efektywność tej procedury jest raczej niska. Z danych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że spośród wszystkich osób zobowiązanych sędownie nieco ponad połowa rozpoczyna leczenie, a z tej grupy zaledwie co druga kończy podstawowy program terapii. Dzieje się tak dlatego, ponieważ terapia uzależnienia od alkoholu wymaga własnej motywacji pacjenta i jego aktywności podczas leczenia. Pacjent uczestniczy w psychoterapii i nabywa różnych umiejętności radzenia sobie z emocjami, z trudnymi sytuacjami bez korzystania z alkoholu. Jednak niezależnie od tej niekorzystnej statystyki, zdarzają się przypadki, w których procedura, uruchomiona wobec konkretnej osoby, przyniosła oczekiwane efekty w postaci abstynencji.

Praca z osobami uzależnionymi pokazuje, że w wielu przypadkach punktem przełomowym jest jakieś kryzysowe wydarzenie, a takim może być właśnie sądowe zobowiązanie do leczenia czy wcześniej, na etapie postępowania przed gminną komisją, opinia biegłych, którzy zdiagnozują uzależnienie. Nie można także wykluczyć sytuacji, w której motywacja do leczenia pojawi się u początkowo nieświadomych i zaprzeczających problemowi picia pacjentów podczas terapii w placówce odwykowej. Niezależnie od tego, czy w przypadku tej konkretnej, uzależnionej osoby procedura przyniesie oczekiwane rezultaty, i czy bliscy zdecydują się ją uruchomić, warto dowiedzieć się, jakie są jej poszczególne etapy i jak jest ona praktycznie realizowana. Choć poszczególne gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych mogą mieć nieco odmienne wzory postępowania, to ze względu na osadzenie procedury w przepisach prawnych, ma ona swoje uniwersalne etapy, które zostaną omówione w tej broszurce. Przed podjęciem decyzji o uruchomieniu procedury można się umówić na spotkanie z gminną komisją, aby uzyskać szczegółowe informacje na temat tego, jak wygląda reali-

zacja procedury w tej konkretnej miejscowości (ile zazwyczaj trwa, jakie są terminy oczekiwania na opinie biegłych, do jakiej placówki sąd najczęściej kieruje osoby zobowiązywane i co najważniejsze – gdzie można uzyskać pomoc dla siebie i rodziny itp.).

Aby ułatwić odszukanie potrzebnych informacji, będą one przedstawione w formule pytań i odpowiedzi.

Jakie są poszczególne etapy procedury?

Zobowiązanie do leczenia odwykowego jest uregulowane w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w art. 24-35, i choć schemat postępowania nie jest tam przedstawiony, to na podstawie opisu zadań procedury można się pokusić, w pewnym uproszczeniu, o pokazanie jej **poszczególnych etapów** w następujący sposób:

1. Wszczęcie procedury (do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wpływa zawiadomienie albo gminna komisja rozpoczyna procedurę z własnej inicjatywy).
2. Rozmowa z wnioskodawcą i zbieranie materiałów dowodowych, które mają uzasadnić, czy zachodzą przesłanki wskazane w ustawie, jako wymagane do skierowania sprawy do sądu, np. rozkład życia rodzinnego.
3. Rozmowa z osobą zobowiązywaną (jeśli się zgłosi).
4. Skierowanie na badanie przez biegłych i włączenie opinii biegłych do dokumentacji (jeśli badanie zostanie zrealizowane). Niektóre gminne komisje po otrzymaniu opinii biegłych, która potwierdza uzależnienie, ponownie zapraszają osobę zobowiązywaną na spotkanie z komisją.
5. Wniosek do sądu (jeśli osoba zobowiązywana, mimo stwierdzenia u niej przez biegłych uzależnienia, nie wyraża zgody na dobrowolne leczenie lub jeśli do badania nie doszło, ale z materiału dowodowego wynika, że możemy mieć do czynienia z osobą uzależnioną i dodatkowo mamy uzasadnienie dla przynajmniej jednej z czterech przesłanek społecznych wskazanych w ustawie).

6. Rozprawa sądowa i postanowienie sądu.
7. Środki odwoławcze (gminnej komisji przysługuje prawo do wniesienia apelacji do sądu drugiej instancji – sądu okręgowego).

Czy zobowiązanie do leczenia odwykowego to to samo co przymus leczenia?

Zobowiązanie do leczenia odwykowego, wbrew powszechnemu przekonaniu, **nie jest tym samym co leczenie przymusowe**, które w Polsce obowiązywało do roku 1982 na podstawie ustawy o zwalczaniu alkoholizmu. Były to czasy, kiedy sądzono, że skutecznym sposobem na to, żeby alkoholik przestał pić, będzie odizolowanie go od alkoholu lub zastosowanie tzw. awersyjnych metod „leczenia”, które „oduczą go” sięgania po alkohol. Początek lat 80. przyniósł zmiany w leczeniu uzależnień, nastąpiła modernizacja oferty terapeutycznej, odejście od podawania Anticolu, wszywania Esperalu na rzecz psychoterapii uzależnienia, która aktualnie stanowi ofertę w placówkach leczenia uzależnień.

Mimo że procedura nie jest leczeniem przymusowym, to stosuje się w niej pewne elementy przymusu. Postanowienie sądu w sprawie zobowiązania do leczenia odwykowego zastępuje zgodę pacjenta na leczenie i kierownik placówki odwykowej czy inna osoba przyjmująca go na leczenie nie powinna pytać zobowiązanego o zgodę. Tak się czasem dzieje, ponieważ pracownicy lecznictwa przestrzegają generalnej zasady wyrażonej w ustawie o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, która mówi o tym, że do udzielenia świadczenia zdrowotnego konieczna jest zgoda pacjenta i nie wiedzą, że ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi poprzez sądowe zobowiązanie do leczenia stanowi w tym względzie wyjątek, do którego należy się stosować. Po drugie, sądowe postanowienie oznacza dla osoby zobowiązanej obowiązek poddania się leczeniu w wyznaczonym przez sąd terminie i trybie i we wskazanej placówce, a jeśli zobowiązany nie stawi się na leczenie lub nie będzie go kontynuował, sąd może zarządzić doprowadzenie go przez organ policji. Należy jednak pamiętać, że placówki odwykowe nie pełnią roli aresztów i osoba tam skierowana nie przebywa na oddziale zamkniętym.

W jakiej sytuacji mogę uruchomić procedurę zobowiązania do leczenia odwykowego i jak to zrobić?

Aby zobowiązać daną osobę do leczenia odwykowego, muszą wystąpić **jednocześnie** przynajmniej dwie wskazane w ustawie przesłanki: **uzależnienie od alkoholu** (ostatecznie potwierdzają to biegli) i **przynajmniej jedna z przesłanek o tzw. charakterze społecznym**:

- ▶ rozkład życia rodzinnego,
- ▶ demoralizacja małoletnich,
- ▶ uchylenie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny (przed styczniem 2018 roku zamiast tej przesłanki było „uchylanie się od pracy”),
- ▶ systematyczne zakłócanie spokoju lub porządku publicznego.

Samo stwierdzenie uzależnienia nie stanowi podstawy do skierowania sprawy ani do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ani potem do sądu, ponieważ ta procedura nie jest uruchamiana z powodu tego, że człowiek jest uzależniony, ale ze względu na szkody, jakie w związku ze swoim pićem wyrządza innym.

Wniosek składa się do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych właściwej według miejsca zamieszkania lub pobytu osoby, której postępowanie dotyczy. Komisje takie działają w każdej gminie w Polsce; czasem przy ośrodku pomocy społecznej, czasem przy urzędach gmin. Ustawa nie określa formy składania wniosku, a to oznacza, że można taki wniosek złożyć zarówno na piśmie, drogą mailową, jak i ustnie podczas rozmowy. Z każdej rozmowy, czy to podczas składania wniosku, czy kolejnej, jeśli będzie potrzebna, gminna komisja powinna sporządzić protokół. Zdarza się, że na stronach internetowych urzędów gmin, gminne komisje zamieszczają wzory wniosków o wszczęcie procedury, co może stanowić duże ułatwienie dla osób, które chcą taką procedurę uruchomić. Jednak jest to jedynie propozycja, więc nawet jeśli złożysz wniosek w innej formie niż proponowana, to i tak będzie on przyjęty.

Co powinnam napisać we wniosku do gminnej komisji o zobowiązanie do leczenia odwykowego danej osoby?

W takim wniosku należy opisać wszystkie fakty, które pozwolą gminnej komisji uzasadnić przesłanki konieczne do uruchomienia procedury, czyli podejrzenie uzależnienia oraz przynajmniej jedną z przesłanek wskazanych w odpowiedzi na poprzednie pytanie. Należy zatem opisać sposób picia tej osoby, np. „mąż prawie codziennie przychodzi do domu pod wpływem alkoholu”, „od kilku miesięcy widzę, że żona ukrywa w domu, w różnych miejscach, alkohol i wypija go w ukryciu, odmawia także wszelkich rozmów na ten temat”, „u męża zdarza się kilkudniowe picie, tzw. ciągi, zamyka się wtedy w pokoju i pije”. Należy również opisać, jak osoba uzależniona zachowuje się po alkoholu, jak jej picie wpływa na rodzinę, czy świadkami są dzieci, czy widzą pijanego rodzica. Przesłanka **rozkład życia rodzinnego** jest rozumiana w kontekście orzeczenia Sądu Najwyższego (sygn. akt V CSK 241/07) jako „sytuacja, w której więzi łączące normalnie funkcjonującą rodzinę ulegają rozluźnieniu w stopniu utrudniającym jej spełnianie podstawowych funkcji”. Natomiast jeśli w chwili postępowania wobec osoby uzależnionej rozkład życia rodzinnego już nastąpił, np. małżonkowie wzięli rozwód, to nie można uznać, że przesłanka „rozkład życia rodzinnego” występuje. Z kolei pojęcie **demoralizacja małoletnich** może być rozumiana jako każde spowodowane nadużywaniem alkoholu, „oddziaływanie na sferę psychiki, które powoduje negatywne odniesienie do wzorów postępowania i ideałów osobowych uważanych za właściwe w społeczeństwie”². Dlatego jeśli zauważasz, że picie i sposób zachowania się osoby uzależnionej ma negatywny wpływ na dzieci, to przedstaw to w zgłoszeniu do gminnej komisji. Natomiast jeśli osoba zobowiązywana zachęca małoletnich do spożywania alkoholu, to takie zachowanie jest przestępstwem określonym w art. 208 Kodeksu karnego: „Kto rozpija małoletniego, dostarczając mu napoju alkoholowego lub nakłaniając go do spożycia takiego napoju, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”.

Od stycznia 2018 roku pojawiła się nowa przesłanka uruchomienia procedury – uchylenie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny. Przesłankę

² Skrzydło-Niżnik I., Zalas D., *Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Komentarz*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 2002.

tę należy rozumieć w kontekście Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, który w art. 27 stanowi, że „oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swoich sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczynić się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także, w całości lub części, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym”. Oznacza to, że jeśli osoba uzależniona w związku ze swoim piciem nie łoży na utrzymanie rodziny (np. pieniądze wydaje na alkohol albo przez swoje picie nie może podjąć i utrzymać pracy i w związku z tym nie dokłada się do domowego budżetu, nie płaci rachunków domowych – czynsz, gaz, prąd), to także należy to opisać w uzasadnieniu wniosku.

W zawiadomieniu można również wskazać inne osoby, które będą mogły udzielić gminnej komisji, a potem ewentualnie sądowi, dodatkowych informacji potwierdzających opisaną przez wnioskodawcę sytuację. Należy jednak pamiętać, że gminna komisja nie może tych osób wzywać (gminna komisja nie jest sądem, więc ich stawiennictwo na posiedzeniu gminnej komisji może być jedynie dobrowolne). Natomiast gminna komisja może przekazać dane tych osób do sądu z wnioskiem o ich wezwanie w charakterze świadków na rozprawę, na której będzie rozpatrywana sprawa zobowiązania. Osoba, która zgłasza sprawę do gminnej komisji, może dostarczyć wraz ze zgłoszeniem wszelkie dokumenty, które będą potwierdzały jej wniosek o zobowiązanie do leczenia odwykowego, np. przyznanie świadczeń z pomocy społecznej, jeśli stanowi to dowód na przesłankę uchylenia się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny, opinię psychologa na temat funkcjonowania dziecka, jeśli ma to związek z sytuacją w domu spowodowaną piciem alkoholu przez rodzica.

Gminna komisja zapewne uzna, że poza złożonym wnioskiem potrzebne będzie osobiste spotkanie wnioskodawcy z jej przedstawicielami. Zwykle takie spotkanie odbywa się w grupie 2-3 członków komisji (nie powinna to być zbyt duża grupa osób, ze względu na specyfikę tematu i potrzebę zachowania intymności i bezpieczeństwa kontaktu). Z każdego takiego spotkania jest sporządzany protokół, który jako wnioskodawca masz prawo przeczytać i przed podpisaniem wnieść do niego swoje uwagi.

Picie alkoholu zwiększa prawdopodobieństwo stosowania przemocy wobec osób bliskich, dlatego jeśli osoba uzależniona stosuje wobec ciebie lub twoich dzieci przemoc (jest agresywna, wyzywa, grozi, bije), to szukaj pomocy w celu zatrzymania przemocy. Nie usprawiedliwiaj przemocy faktem, że osoba, która cię krzywdzi, pije alkohol lub jest od niego uzależniona. Samo leczenie uzależnienia i nawet jego ukończenie nie gwarantuje zaprzestania stosowania przemocy.

Kto poza członkami rodziny osoby uzależnionej może zainicjować procedurę?

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nie wymienia podmiotów, które są uprawnione do złożenia zgłoszenia, dlatego zawiadomienie do gminnej komisji może złożyć zarówno **osoba prywatna** (nie musi to być rodzina), jak i **instytucja publiczna** (np. policja, ośrodek pomocy społecznej, szkoła, a także działający w każdej gminie zespół interdyscyplinarny albo grupa robocza zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy domowej). Czyli każdy, kto ma uzasadnione podejrzenie, że dana osoba jest uzależniona oraz że w związku z piciem dopuszcza się zachowań wymienionych w omawianych wyżej przesłankach i dostarczy w tej sprawie dowodów, czyli uzasadni swoje podejrzenia. Nierzadko takie zawiadomienia składa policja lub pracownicy socjalni. Ponadto, zgodnie z § 17 ust. 4 Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”³, „jeżeli osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, nadużywa alkoholu, członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej kierują tę osobę do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych”. Czyli w tym przypadku wnioskodawcą będzie właśnie zespół interdyscyplinarny lub grupa robocza powołana w związku z podejrzeniem przemocy domowej w konkretnej sprawie.

³ Dz.U. Nr 209, poz. 1245.

Czy gminna komisja spotyka się z osobą uzależnioną i czy procedura jest kontynuowana, jeśli taka osoba nie przyjdzie na spotkanie z komisją lub na badanie przez biegłych?

Jeśli gminna komisja uzna, że zachodzą przesłanki do uruchomienia procedury, to wyśle do osoby zobowiązanej do leczenia zaproszenie (czasem komisje nazywają to wezwaniem) na spotkanie z komisją. Jeśli taka osoba nie stawi się na posiedzenie komisji, nie wstrzymuje to dalszej procedury. Zwykle komisje kierują takie zaproszenia dwu-, trzykrotnie, żeby dać szansę osobie uzależnionej na przyjście. Podobnie niestawienie się na badanie przez biegłych nie wstrzymuje procedury. Jeśli badanie nie zostanie przeprowadzone, komisja przekaże do sądu stosowną dokumentację potwierdzającą próbę umówienia osoby uzależnionej z biegłymi. Na etapie postępowania przed sądem, sąd będzie mógł zarządzić doprowadzenie takiej osoby przez policję na badanie przez biegłych. Komisja, zgodnie z ustawą, ma obowiązek skierować na badanie przez biegłych, ale nie może zmusić osoby zobowiązanej do udziału w tym badaniu.

Kim są biegli wydający opinię w przedmiocie uzależnienia od alkoholu?

Biegłymi są lekarz psychiatra i psycholog albo lekarz psychiatra i specjalista psychoterapii uzależnień. Opinia musi być wydana wspólnie przez te dwie osoby, tak więc obaj biegli muszą mieć kontakt z osobą, u której podejrzewa się uzależnienie od alkoholu. Biegli znajdują się na liście prowadzonej przez sądy okręgowe.

Jak wygląda postępowanie przed sądem?

Komisja składa wniosek o poddanie się leczeniu odwykowemu do sądu rejonowego. Sąd wydaje postanowienie po przeprowadzeniu rozprawy i wysłuchaniu osoby zobowiązanej. Taka rozprawa powinna odbyć się nie później niż po upływie miesiąca od dnia złożenia wniosku. Sąd może też, jeśli ma wątpliwości, czy osoba jest uzależniona, czy nie, skierować ją na obserwację

w zakładzie leczniczym i zarządzić przymusowe doprowadzenie przez policję, jeśli zobowiązany sam się tam nie stawia. Poza tym sąd może zarządzić przeprowadzenie przez kuratora sądowego wywiadu środowiskowego w celu ustalenia okoliczności wskazujących na nadużywanie alkoholu przez osobę, której postępowanie dotyczy, oraz zakłócania przez nią spokoju lub porządku publicznego, a także jej relacji w rodzinie, zachowania się w stosunku do małoletnich i stosunku do pracy⁴. Tak więc w trakcie procedowania przed sądem kurator, na polecenie sądu, może się skontaktować z rodziną osoby uzależnionej, aby zebrać potrzebne informacje. Obowiązek poddania się leczeniu trwa tak długo, jak tego wymaga cel leczenia, nie dłużej jednak niż dwa lata od chwili uprawomocnienia się postanowienia sądu. Jeśli zatem od czasu wydania poprzedniego postanowienia upłynął termin krótszy niż dwa lata, nawet jeśli pacjent nie podjął leczenia, to bezcelowe jest ponowne wnioskowanie do gminnej komisji o wszczęcie kolejnej procedury.

Na czas trwania obowiązku leczenia sąd może ustanowić nadzór kuratora. Nadzór sprawuje kurator sądowy wykonujący orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich. Od postanowienia sądu rejonowego uczestnikom postępowania, czyli osobie zobowiązanej oraz wnioskodawcy, czyli gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych lub prokuratorowi (jeśli to on wnioskował o zobowiązanie), przysługuje prawo do wniesienia apelacji do sądu drugiej instancji – sądu okręgowego. Odwołania nie może wnieść ani osoba, ani instytucja składająca wniosek do gminnej komisji, ponieważ w świetle prawa nie jest ona stroną postępowania.

Czy jako wnioskodawca ponoszę jakieś koszty procedury zobowiązania do leczenia odwykowego?

Wnioskodawca nie ponosi żadnych kosztów ani postępowania przed gminną komisją rozwiązywania problemów alkoholowych, ani przed sądem, niezależnie od tego, jakie postanowienie sąd wyda. Koszty badania biegłych ponosi

⁴ Ustalenie stosunku do pracy, mimo że nową przesłanką od stycznia 2018 roku jest „uchylanie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny”, a nie „uchylanie się od pracy”, jest konsekwencją równoległe prowadzonych prac nad dwiema nowelizacjami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, z których jedna wprowadziła nową przesłankę, a druga odwołuje się jeszcze do starej.

gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. Natomiast, jeśli na wniosek zobowiązanego zostaną przeprowadzone jakieś dodatkowe czynności, wówczas koszty te obciążają zobowiązanego.

Kto może wnieść odwołanie od decyzji sądu?

Od postanowienia sądu rejonowego w przedmiocie zobowiązania do leczenia odwykowego przysługuje prawo do wniesienia apelacji do sądu II instancji, czyli sądu okręgowego. Prawo takie mają uczestnicy postępowania, a więc osoba zobowiązana oraz gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. Odwołania nie może wnieść ani rodzina składająca wniosek do gminnej komisji, ani instytucja, która uruchomiła postępowanie o zobowiązanie do leczenia odwykowego, ponieważ w świetle prawa nie są oni stroną postępowania i nie przysługują im środki odwoławcze.

Czy mogę być pewna, że członkowie gminnej komisji zachowają w tajemnicy wszystko, co im powiem i nie będą udostępniali tych informacji osobom trzecim?

Poza wskazanymi w ustawie instytucjami (m.in. biegli, sąd, zespół interdyscyplinarny i grupa robocza, jeśli w rodzinie jest przemoc, policja, jeśli jest to uzasadnione prowadzonymi przez nich działaniami) nikt inny nie ma prawa dostępu do zgromadzonych informacji. Nowelizacja procedury ze stycznia 2018 roku (art. 25a ust. 3 i 4 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi) zobowiązała członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych do zachowania poufności wszelkich informacji i danych, które uzyskali podczas realizacji zadań związanych z procedurą zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu. Obowiązek ten rozciąga się także na okres po ustaniu członkostwa w gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Przed przystąpieniem do wykonywania czynności związanych z procedurą zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu członkowie gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych składają, w formie pisem-

nej, wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta), stosowne oświadczenie o zachowaniu poufności. Treść tego oświadczenia zawarta jest w ustawie (art. 25a ust. 4). Za ujawnienie danych osobowych lub umożliwienie do nich dostępu osobom nieuprawnionym grozi odpowiedzialność karna.

Gminna komisja ma jednocześnie ustawowe uprawnienie do przetwarzania informacji o osobach zobowiązanych do leczenia bez ich zgody i wiedzy w zakresie niezbędnym do realizacji zadań związanych z procedurą zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu. Dane te mogą dotyczyć stanu zdrowia, nałogów, skazań, mandatów karnych, orzeczeń o ukaraniu, a także innych orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym.

Gminne komisje otrzymały także prawo do przetwarzania danych o członkach rodzin osób zobowiązanych do leczenia, oczywiście tylko w zakresie niezbędnym do realizacji procedury. Dane, które gminna komisja może przetwarzać, to: imię i nazwisko, data i miejsce urodzenia, płeć, stopień pokrewieństwa lub powinowactwa, adres do korespondencji, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej.

Czasem członkowie rodziny, występując z wnioskiem do komisji, chcą zastrzec, aby osoba zobowiązana nie miała do nich dostępu i nie mogła przeczytać, co w jej sprawie zostało przekazane. Jeśli gminna komisja uzna, że ujawnienie materiałów postępowania mogłoby narazić na niebezpieczeństwo wnioskodawcę, może odmówić osobie, wobec której jest ono prowadzone, dostępu do materiałów, ale już na etapie postępowania sądowego osoba zobowiązana będzie miała pełny dostęp do wszystkich zgromadzonych w jej sprawie materiałów.

Czy mogę zobowiązać do leczenia odwykowego osobę niepełnoletnią?

W przypadku osób, które nie ukończyły 16 lat, zgodę na leczenie wyraża rodzic lub inny opiekun faktyczny, bądź tzw. przedstawiciel ustawowy, dlatego należy domniemywać, że procedura zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu przeznaczona jest dla osób pełnoletnich. Natomiast jeśli niepełnoletni ukończył już 16 lat, to również on musi wyrazić zgodę na leczenie.

nie. Jeśli nie wyrazi takiej zgody, to można w tym zakresie uzyskać zgodę sądu opiekuńczego. Gdy nastolatek spożywa alkohol lub inne środki w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, stanowi to jeden ze wskazanych w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich przejawów demoralizacji i może być podstawą do orzeczenia wobec nieletniego środka wychowawczego. Zgodnie z art. 3 § 2 tej ustawy, „każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, w szczególności naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierządu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych, ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, Policji lub innego właściwego organu”. Zgodnie z art. 6 ww. ustawy sąd rodzinny może zobowiązać nieletniego do udziału w odpowiednich dla niego zajęciach terapeutycznych.

Gdzie mogę poszukać pomocy dla siebie?

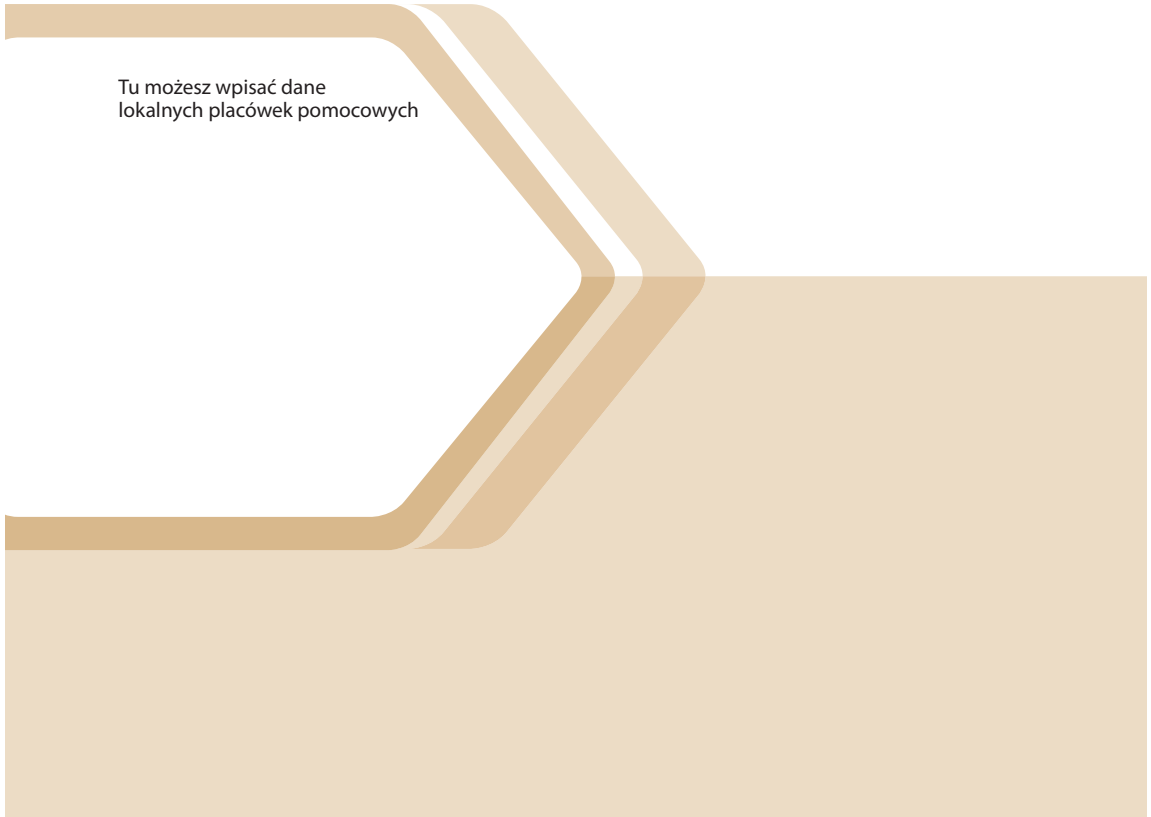
Jeśli bliska ci osoba nadużywa alkoholu i widzisz, że wpływa to w sposób szkodliwy na Ciebie, to warto poszukać dla siebie pomocy. Nie masz (nikt nie ma) bezpośredniego wpływu na to, czy alkoholik zacznie się leczyć, ale możesz zadbać o siebie i swoje dzieci oraz nauczyć się konstruktywnie radzić sobie z trudnościami.

Listę placówek leczenia odwykowego, w których możesz uzyskać pomoc dla siebie, znajdziesz na stronie **www.parpa.pl**, w zakładce „Lecznictwo odwykowe”. Placówki te udzielają pomocy również bliskim osobom uzależnionych. Dodatkowo możesz poszukać pomocy w ruchu samopomocowym wspólnoty Al-Anon. Spis mityngów wspólnoty Al-Anon znajdziesz na stronie **www.al-anon.org.pl**.

W każdej gminie działa gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych i ośrodek pomocy społecznej, które udzielą ci informacji o innych miejscach pomocy dostępnych w twojej okolicy.

Natomiast jeśli doświadczasz przemocy, możesz uzyskać pomoc w grupach wsparcia dla ofiar przemocy domowej, w punktach informacyjno-konsultacyjnych dla osób z problemem przemocy, w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie (jest ich 36 w Polsce) oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej (około 200 w Polsce). W każdej gminie pomocy udzieli ci także ośrodek pomocy społecznej i tzw. grupa robocza, powoływana osobno dla każdego przypadku danej rodziny. W jej skład najczęściej wchodzi przedstawiciele pomocy społecznej, policji, oświaty oraz członek gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Czasem uczestniczą w niej także przedstawiciele organizacji pozarządowej pomagającej ofiarom przemocy.

Jeśli nie wiesz, gdzie na twoim terenie znajdują się placówki pomocowe albo po prostu potrzebujesz anonimowo porozmawiać o swojej sytuacji, możesz zadzwonić na telefon „**Niebieskiej Linii**” **800 120 002**. Jest on czynny całą dobę przez 7 dni w tygodniu, a połączenie jest bezpłatne.

Tu możesz wpisać dane
lokalnych placówek pomocowych

**Zadanie finansowane ze środków
Narodowego Programu Zdrowia
na lata 2016-2020.**

Egzemplarz bezpłatny